

TITULUS IX.

De potestate ecclesiasticae iurisdictionis protheoria.

285. Absolutis iis quae ad personas ecclesiasticas pertinent quatenus in hierarchia ordinis sunt, ad hierarchiam iurisdictionis de qua in iure ecclesiastico sermo praecipuus est, nosmet convertimus. At priusquam personas, quibus constituitur inspiciamus, necesse omnino est, de potestate iurisdictionis ecclesiasticae universim considerata, disserere.

286. Quae autem ad eam pertinent, ad haec capita apte revocantur:

- a) ad *naturam* ac *notionem* ecclesiasticae iurisdictionis;
- b) ad *requisita*, ut quis ea potiatur;
- c) ad *modum* eam acquirendi;
- d) ad eius *exercitium*;
- e) ad eius *cessationem*.

Porro his rite constitutis, non modo ea quae spectant ad ecclesiasticam iurisdictionem in comperto erunt, verum etiam plura, eaque potissima in iure canonico, in antecedens explanata exsistunt, quae non parum insequentem tractationem compendiosam efficient.

§ I. De natura, notione ac partitione ecclesiasticae iurisdictionis.

287. Ut rite perspecta habeatur *natura* ecclesiasticae iurisdictionis, tum eius conceptum seu notio[n]em tum eius partitiones statuere necesse est. Itaque

a) *iurisdictio* ita ipsa vocis significacione (*ius dicere*) exhibetur, ut generatim *legem* (*iussum*) ferendi potestatem significet. Nomine autem legis amplissima significacione id omne intelligitur, quod ad alterius regimen seu gubernationem pertinet. Cum vero iussum nonnisi ab eo qui *auctori-*

tate pollet legitime ferri possit, hinc appetat *iurisdictionis* potestatem *publicam* seu *socialem* esse oportere. Iam liquet cur potestas iurisdictionis a pluribus cum Molina (apud *Pirring de off. Iud. ord. n. 1*) definiatur: *Potestas publica circa aliorum regimen seu gubernationem*. At si nominatim de ecclesiasticae iurisdictionis potestate agitur, formulam adhibentes ipsis divinis litteris (*Ioan. XXI. 15-18*) consignatam, eam aptissime dicimus esse *potestatem pascendi*; quae ut praecipue ait Tarquini (1) “*potestas est gregem Christi regendi, tum quoad intellectum per doctrinam rectae fidei, quae praecepti ritu credenda proponitur, tum quoad voluntatem per verum proprieque dictum imperium, quo in tota mediorum oeconomia fideles dirigantur, ita ut ipsa quoque sacramentorum dispensatio ad eiusmodi potestatis officium pertineat*”. Quae porro potius quam definitio declaratio dici debet tum potestatis iurisdictionis *in se* tum relationis quam habet cum ordinis potestate. Verum hac de re plenius ac intimius disserimus in Scholio I. huic titulo subiecto. Ubi notandum est, loquutiones illas: *praecepti ritu et verum proprieque dictum imperium*, potestatem *publicam* exhibere, quemadmodum in superius allata definitione iurisdictionis continetur. Cf. etiam quae diximus in prolegomenis (45. 5).

b) Cum tradita potestatis iurisdictionis ecclesiasticae notione, eiusque natura, omnino cohaeret illud quod de eiusdem in singulas personas Pontifice inferiores *derivatione* tenendum est, scilicet eam ab ipso Summo Pontifice, ex Christi voluntate, tanquam *fonte* dimanare, adeo ut etiam in gradu *divinitus* constituto, h. e. episcopali, ex potestate ordinis habeatur quidem *habilitas* ad regendos fideles, at *legitima missio* nonnisi a Summo Pontifice ortum habeat, ab eoque *tum in amplitudine tum in duratione omnino dependeat* (2).

c) Hinc si potestas iurisdictionis cum potestate ordinis conferatur, multiplex inter utramque deprehenditur discrimen: nam

(1) Cf. Tarquini, op. cit. lib. II. c. 1. n. 3.

(2) Tarquini, l. c. n. 3.

aa) Potestas ordinis semel recepta amitti non potest, secus vero potestas iurisdictionis: hinc illa actus suos sub eo respectu semper *valide* ponit, haec non item.

bb) Potestas iurisdictionis non necessario respondet *in gradu* potestati ordinis: hinc aliquis inferior in ordine, potest iurisdictione praecellere uti ex. gr. diaconus vel etiam clericus in minoribus, presbytero etc.

cc) Potestas ordinis *subditos* proprio sensu in quos actus suos exerceat non requirit; hinc ut diximus *valide* semper actus ponit: potestas vero iurisdictionis nonnisi in *subditos* actus suos etiam *valide* exercet. Hinc potestas ordinis dat *praecellentiam*, non *veram superioritatem*; hoc enim proprium est potestatis iurisdictionis (1). (Cf. *Tit. de maior. et obed. I. 33*).

d) Denique ad partitionem quod attinet, omissa illa quae iurisdictionis potestatem tribuit *in civilem et ecclesiasticam*, quippe de hac nobis unice sermo est, praincipuae divisiones huius sunt:

aa) in iurisdictionem *fori interni seu sacramentalis* et *fori externi*. Prima in sacramento poenitentiae, altera extra sacramentum exercetur (2);

bb) in *ordinariam et delegatam*. Ordinaria exercetur ab eo qui eam habet iure suo, vi scilicet dignitatis aut officii: delegata exercetur alieno beneficio et nomine alterius, hoc est mandato eius qui ordinariam habet potestatem. Delegata autem potest esse vel omnino generalis, seu *ad universitatem caussarum*, et a quibusdam appellatur *mandata*, vel ad determinatum aliquod obiectum restricta (3). Sunt qui iurisdictionem *delegatam et mandatam* habent promiscue. Sunt etiam qui addunt utriusque iurisdictionem *prorogatam*, quae tunc viget cum ex generalibus regulis cessare debuisse, idque ex peculiaribus adjunctis in iure statutis. Vide tamen Scholia adiecta (II, III).

cc) in *simplicem et cum imperio*. Simplex caussarum cognitionem ac decisionem, non vero *ius exequendi* comple-

(1) Cf. Pirhing 1. c.

(2) Hinc apud veteres distingebantur: *Forum fori et Forum poli*.

(3) Schalmazgr., ad tit. de Off. et Pot. Iu¹. delegati, nn. 2. 3.

ctitur. *Imperium ad exequendi ius* etiam extenditur. Imperium autem est *summum vel merum vel mixtum*, quorum prius ad supremum principem, alterum ad rem criminalem et publicam, postremum ad civilem et privatorum controversias ad iuris romani normam spectat:

dd) in *voluntariam et contentiosam*. Voluntaria ita appellatur, quod in *volentes et sine iudiciale actione* exercetur; *contentiosa* vero eo dicitur quod etiam in *invitos et per iudicium*. Contentiosa *per se* extra territorium proprium vim nullam habet (1). Voluntaria *valide* ubique, et si publice non fiat etiam *licite* exercetur.

288. Illud etiam animadvertendum est:

a) iurisdictionem *fori interni seu sacramentalis* ex ipsa Christi institutione eiusmodi esse, ut *per se* ad poenitentis reconciliationem sit ordinata, adeoque *directe et primario* ipsius bonum respiciat. Hinc etiam sequitur in foro sacramentali, cum una eademque persona sit accusator et reus, illud haberi principii instar, *standum esse poenitenti tam pro se quam contra se*, adeoque iudicis sententiam *veritati*, eique per ipsius rei assertionem manifestae, unice inhaerere.

b) At vero *fori externi* iurisdictionem, *directe et primario* bonum respicit communitatis, seu *publicam gubernationem*; hinc non rei assertionibus, sed probationibus et his deficientibus aliqua ex parte etiam *praeumptionibus*, veritas aut ostenditur aut prudenter conicitur, et sententia *iuxta acta et probata* edicitur.

c) Hinc fieri potest ut quod in foro interno *certo* constat, in externo vel dubium vel etiam omnino falsum evincatur et viciSSim.

d) Denique illud etiam notandum est, iurisdictionis potestatem, ut ait Zallinger (*De off. Archid. § 476*) “non sensu stricto secundum ius civile romanum hic sumi, sed pro potestate regendi, praecipiendi, visitandi seu inspiciendi, caussas cognoscendi, reos coercendi etc. „. Id nos complexi sumus ea formula: *potestas pascendi*.

(1) Cap. *Ut animarum, de Const. in 6.*

§ II. *De requisitis
ad habendam ecclesiasticam iurisdictionem.*

289. Sicuti quaedam ab iure ecclesiastico requiruntur, ut quis promoveatur in hierarchia ordinis (242 sqq.) ita et quaedam habeat necesse est, qui gradu aliquo ecclesiasticae iurisdictionis potitur. In Decretalibus ea continentur formula, *De aetate, qualitate et ordine praeficiendorum*, quae est rubrica tituli XIV. libri I. Porro *aetas, ordo sacer, et qualitas*, quo nomine pietas, morum honestas, immunitas a canonico impedimento, scientia sufficiens in primis exhibentur (266), illas dispositiones sive necessarias sive opportunas complectuntur, quae in eo qui ecclesiasticam habet iurisdictionem postulantur. In iis recensendis, quae spectant ad singula capita, iis unice insistimus quae iure praesertim tridentino statuta sunt; iis vix memoratis controversiis, quas de antiquo iure Decretalium movent doctores ad titulum allegatum (I. 14).

290. Ad *aetatem*, hae in primis pertinent *generales regulae*:

I. Nullus ante annum XIV. quodlibet obtinere potest ecclesiasticum beneficium (*Conc. Trid. sess. XXIII. c. 6 de Ref.*). Annus tamen inchoatus sufficit: Concilium enim dicit, *ante annum decimum quartum*, beneficium obtineri non posse.

II. Si ad aliquod beneficium ordo etiam sacer postulatur, aetas illa requiritur qua promovendus, saltem *intra annum*, ordinem requisitum possit accipere: *arg. c. 14 de Elect. in 6; Greg. X. in Conc. Lugd. II. ex Alex. III.*

291. Hae duae generales regulae enucleatius, quoad varios iurisdictionis gradus vel diversa beneficia, possunt ita efferri:

a) ad *Summum Pontificatum* nulla in iure canonico determinata aetas praescribitur; unde *ad validitatem electionis* aetas quaelibet septennio maior sufficit. Atque ita schismatis ratio adimitur, quamvis summa ipsa dignitas ac po-

testas episcopalis et ordinaria in omnes et singulas ecclesias (*Conc. Vatic. Const. I. de Eccl. c. 3*) tot alia requirant quae aetatem iisdem respondentem depositunt. Hoc aliquatenus explicat, cur infeliori quandoque tempore unus aut alter iunior ad pontificatum assumptus fuerit, quin *hac ex parte* aliquid contra validitatem electionis sequatur (1).

b) *Ad episcopatum* aetas XXX annorum requiritur iam exacta: *cap. 7 de Elect. coll. Conc. Trid. sess. VII. c. 1 de Ref.; Ben. XIV. Const. Eo quamvis 4 Maii 1745 § 19* (2).

c) *Ad praclaturas episcopali inferiores* ac generativ ad *beneficia quibus animarum cura est adnexa* requiritur annus aetatis XXV. inchoatus. *Conc. Trid. sess. XXIV. c. 12. coll. cap. 7 de Elect. v. Inferiora.*

d) *Ad alias dignitates et personatus* quibus tamen non est adnexa cura animarum, licet ex iure Decretalium ambigua res sit, ut videtur est apud Pirhing in h. t. § II. n. IX. assert. 2; post concilium tamen tridentinum aetas requiritur annorum XXII., licet disputetur utrum annus XXII. debeat esse incoepitus vel completus. Cf. *Conc. Trid. sess. XXIV. c. 12 de Ref. v. Ad ceteras.*

e) *Ad canonicatum vel praebendam aut portionem in ecclesia cathedrali*, quamvis disputent DD. quae nam aetas requiritur ex iure Decretalium, decreto tamen concilii tridentini, quod statuit ut in ecclesiis cathedralibus canonici saltem sint subdiaconatus ordine insigniti (*ibid. v. In omnibus*), necessarium est ut ad minus compleverint annum aetatis XXI., nisi forte vel consuetudine, vel statuto, vel fundatoris voluntate aliter sit alicubi praescriptum.

f) *Ad dignitates vero in ecclesiis collegiatis, omnibus*

(1) Cf. Barbosa, I. E. U. lib. I. c. 1. n. 83.

(2) Si de aetate requisita ad dignitatem Cardinalium S. R. E. quaestio fiat, dicendum videretur ex mente concilii tridentini eam esse quae in episcopis requiritur. Concilium enim (*sess. XXIV. c. 1 de Ref. Ea vero*) de utrisque eadem statuit. Verum Sextus V. Const. *Postquam verus* 3 Decemb. 1586 § 6 *Neque post hac*, in Cardinalibus requirit aetatem saltem XXII annorum, *ut intra annum* ad diaconatum assumi valeant. Derogavit igitur decreto concilii tridentini.

perpensis verius censemus annum requiri XXII. ut et in cathedralibus, (*Schmalzgr. de aet. et qual. praef. n. 7.* ubi varias recenset sententias) (1). Excipitur tamen dignitas *principalis*, eo quod communiter curam animarum habeat adnexam in foro interno vel externo; hinc ad eam requiri adnexum superius dictum est, annus XXV. saltem inchoatus.

g) Ad *canonicatus* vero in iisdem ecclesiis collegiatis obtinendos, annus sufficit aetatis XIV. inchoatus nisi forte aliud lege fundationis sit constitutum. *Conc. Trid. sess. XXIII. c. 6 de Ref.; Giraldi op. cit. par. 2. sect. 92.*

h) Ad *beneficia quaelibet simplicia*, post concilium Tridentinum (2) (l. c.), item annus requiritur XIV. saltem inchoatus, nisi lege fundationis aetas minor, modo septennio maior forte permittatur (3).

i) Denique ad *pensiones ecclesiasticas*, cum hae substituantur loco beneficij saltem simplicis, et eius veluti induant naturam, dicendum est annum requiri XIV. inchoatum, ut de beneficiis simplicibus dictum est. Si vero pensiones non sint ecclesiasticae, tunc nulla certa aetas requiritur ex iure canonico.

292. Notandum hic venit, generatim episcopum non habere facultatem dispensandi in aetate requisita in praeficiendis ad beneficia, *lege ecclesiastica universalis*. Secus vero si agatur de statuto speciali alicuius particularis ecclesiae; tunc enim episcopus, cum consensu capituli (4), potest dispensationem concedere (5). Si tamen dubium sit, an quis aetatem habeat requisitam ad beneficium, distinguunt doctores, utrum iam beneficium sit possessum, an vero sit obti-

(1) Garcia, (*De Benef. p. 7. c. 4. nn. 58 seqq.*); Barbosa, (*De Of. episc. alleg. 60. n. 67.*)

(2) S. C. C. in Montis alti 8 Apr. 1843 (*Cone. Trid. ed. Richter*) p. 83.

(3) Quod pluries dictum est de *lege fundationis, statuto, consuetudine etc.*, quibus fieri potest ut iuri communi derogetur, eo iuris principio innititur, quod illud quod *speciale est* non tollitur lege generali, sed habetur tanquam *exceptio* (76. II.).

(4) Laymann ap. Schmalzgr. l. c. n. 10. v. *Dixi. Ratio est quia talis dispensatio fit in proprio eorum iure et statuto.*

(5) Ibid. nn. 11. 12.

nendum. In primo casu onus probandi incumbit ei qui opugnat possessionem beneficii, in altero vero ille qui vult beneficium consequi, probare debet se aetatem requisitam habere. *Cap. Licet 14 de Elect. in 6.*

293. Circa alterum requisitum quod *ordinem praeficiendorum* respicit, hae valent regulae:

I. Nullum conferri potest beneficium ecclesiasticum ei qui saltem prima tonsura non sit initiatus, cum ex alias dictis nullum ius competit proprium clericorum ei qui primam tonsuram non receperit (162).

II. Qui in hierarchia iurisdictionis promoventur, aut ad beneficia quae ordinem habent adnexum, iam constituti sint oportet in ipso ordine, vel in ea aetate ut *intra annum possint ordinem illum recipere* (heic 290. II.).

294. Hae autem generales regulae modo magis determinato ita apud doctores efferuntur:

a) ad summum pontificatum nullus item ordo praerequiritur, cuius rei ratio superius dicta est (291. a).

b) Ad episcopatum requiritur ut a sex mensibus saltem promovendus sit constitutus in ordine presbyteratus; licet non desint doctores qui contendant sufficere ut eodem temporis spatio in subdiaconatu dumtaxat versatus sit. (*Conc. Trid. sess. XXII. cap. 2 de Ref. Schmalz. in h. t. n. 15.*)

c) Ad dignitates ecclesiasticas episcopatu inferiores, quibus cura animarum est adnexa, requiritur ordo presbyteratus.

d) Ad *canonicatus* vero sive in cathedralibus sive in collegiatis iure antiquo sacer ordo non exigebatur. Verum in iure vigente distinguendum est, utrum agatur de iure suffragii ferendi in capitulo, an vero de aliis iuribus vel privilegiis canonicorum. Ad primum requiritur ordo saltem subdiaconatus (1). Quod vero ad alia pertinet iura notandum est, in canonicis ecclesiae cathedralis omnes praebendas aliquem ordinem sacrum habere adnexum, ita tamen ut dimidia pars presbyteris constet, quemadmodum statuit *Cone. Trid.*

(1) Hoc non valet pro Regularibus; S. C. C. in Ragusin. 16 Dec. 1618

sess. XXIV. c. 12 de Ref. v. *In omnibus*. In ecclesiis vero collegiatis nullus per se sacer ordo requiritur.

e) In promovendis ad beneficium simplex, nihil iure communis praescribitur determinatum, adeoque unice viget regula generalis primo loco statuta (293. I). Illud notandum est, eos quos diximus teneri ad ordinem aliquem recipiendum intra annum, si negligentes sint, eo elapso privationem incurrire beneficii vel *ipso iure*, si agatur de beneficiis quibus cura animarum est adnexa, vel post *sententiam iudicis*, et praevia monitione in ceteris. S. C. C. 25 Ian. 1608. Hoc tamen intelligitur si excusationis legitima causa non afferratur.

295. Denique ad *qualitatem* quod attinet praeficiendorum, quo nomine diximus exhiberi absentiam legitimi impedimenti, morum honestatem, ac congruam scientiam, haec generatim sufficit animadvertisse:

a) eos promoveri non posse, qui vel irregularitate, vel censura, vel privationis vocis passivae, vel alio canonico impedimento iam probato obstringuntur.

b) Eam morum probitatem requiri, qua infamia excludatur sive *iuris* sive *facti*, ex nota iuris regula “*Infamibus portae non pateant dignitatum*”: (cap. 87 de RR. I. in 6).

c) Denique ad scientiam quod spectat, generatim dici potest eam postulari in promovendo, quae ad officium rite obeundum est necessaria. Quaenam vero in singulis officiis determinate postuletur, si ea ordinem sacrum adnexum habent, iam superius dictum est, cum de requisitis ad ordines disseruimus (266); si vero de reliquis agatur, aptius id coniungitur cum iis quae de singulis inferius dicenda sunt, ubi si quid peculiare occurrat recensendum erit.

§ III. *De modo acquirendi ecclesiasticam iurisdictionem.*

296. Iis recensitis quae in promovendis ad ecclesiasticam iurisdictionem requiruntur, aliquid dicendum est de multiplice ratione qua id fieri contingit. Multiplex autem

est ratio qua aliquis ecclesiasticam iurisdictionem seu ecclesiasticum beneficium acquirere potest. Omissis enim modis *extraordinariis*, quatuor sunt modi *ordinarii*, scilicet *electio*, *postulatio*, *collatio*, *institutio* cum qua *ius patronatus* connectitur. Cuius partitionis ratio satis elucet, si attendatur beneficium ecclesiasticum vel haberi posse ex libera conferentis voluntate, nulla determinata lege obstricta, vel collationem beneficii legi determinatae adstrictam esse, sive ex requisitis quorumdam suffragiis, sive ex iam existente alicuius iure. Primo modo beneficium habetur per liberam collationem, secundo modo per electionem, vel postulationem, tertio denique modo per institutionem datam a collatore ei qui praesentatur a patrono. Liquet autem nos de singulis ita disserere, ut non omnia prosequamur, quae tradunt doctores ad titulos Decretalium, qui ad huiusmodi tractationem referuntur; sed ea solum attingamus quae potissima sunt.

ARTICULUS I.

De electione.

297. Ut breviter simulque ordinate ea quae ad electionem pertinent complectamur, haec nobis statuenda sunt: 1. electionis notio; 2. generalia principia, quae eam moderantur; 3. ea quae lege ecclesiastica praescribuntur de tempore et loco quo fieri debeat; 4. modus eam peragendi; 5. denique ea quae praeter haec ad electionis materiam illustrandam potissime conferunt. Notandum porro est, quae de electione dicuntur, in primis pertinere in iure Decretalium ad electionem episcoporum, cum sit modus ordinarius ibi statutus ad eos constituendos; ea tamen ad alias etiam personas pertinent, quae per electionem ad praelaturam quamlibet assumuntur.

298. I. *Electio* est “*personae idoneae ad ecclesiam seu praelaturam vacantem, ab iis quibus ius est, canonice facta vocatio*”.

In hac definitione cum qua in rei substantia aliae quae traduntur consentiunt, vocatio idoneae personae ad praelaturam seu ecclesiam vacantem, habet se instar *generis proximi*, appositum vero illud *ab iis quibus ius est canonice facta etc., differentiam* veluti exhibet, qua electio ab aliis modis discriminatur; supponit enim eatenus canonice fieri, quatenus eae leges servantur, quae de hoc determinato modo statutae sunt.

299. II. Principia generalia quae hac in re habentur, haec sunt:

a) nulla electio fieri potest si non constet de sede seu ecclesia aut praelatura vacante; adeo ut quidquid hac in re ante vacationem peragatur, sit ipso iure irritum:

b) electio debet esse libera, hoc est ab ea vim quamlibet et metum abesse opus est, uti et *extraneae* auctoritatis interventum:

c) item libera esse debet a quolibet tractatu seu contractu, qui quacumque ratione simoniae labem redoleat.

300. III. Tempus ad episcopum eligendum ex iure Decretalium ita constituitur, ut ante corpus sepulturae traditum episcopi defuncti, et tertium depositionis diem, *collegialiter* et definitive de electione constituenda decernendum non sit, nisi forte gravis aliqua causa aliud exigat. Post vero tertium diem *praefigi* debet terminus et locus futurae electionis. Porro tempus eligendi ultra tres menses protrahi non debet, nisi iustum adsit impedimentum. Si vero episcopus absens obierit, trium mensium spatiū computatur a *certa notitia* vacationis sedis episcopalī ob mortem episcopi. Non inde tamen sequitur, electores haud posse breviori temporis spatio successorem eligere, modo id servatis aliis canonīcī electionis legib⁹ fieri possit. Si absque iusto impedimentoo electores tempus praescriptum elabi permittant, ius eligendi ea vice amittunt, et electio ad superiorem devolvitur a quo petenda fuisse confirmatio peractae electionis. Illud quod de sede vacante ob mortem episcopi diximus, constat intelligendum esse de quovis alio modo quo sedes vacare potest.

Iam si agatur de electione ad alias praelaturas, de tem-

pore vacationis notandum est, regulares eodem regi iure, ac de episcopis dictum est. Si autem de aliis sermo sit praelaturis, dignitatibus, beneficiis, ex iure Decretalium ea ultra sex menses vacare non debent; nisi forte peculiaris aliqua lex aliud statueret. Notant etiam nonnulli electionem interdiu, non vero noctu nisi necessitas urgeat esse peragendam. (*Zallinger ad tit. de Elect. § 276 in fine*).

Locus vero ad electionem episcopi faciendam ecclesia est, vel eius ambitus, quo nomine sacrarium vel aula capitolaris etc. si intra ecclesiae septa continetur, intelliguntur. In aliis praelaturis, leges peculiares sunt attendendae. Notandum etiam est quod si electores loco consueto electionem facere impedianter, eam ubivis, ut tuta sit peragere possunt (*Arg. can. 1. § 5. dist. 23*).

301. IV. Modus *electionis* tria complectitur: 1. ea quae electionem praecedunt; 2. electionem ipsam; 3. ea quae electionem factam consequuntur.

a) Ad ea quae electionem praecedunt, pertinent:

aa) *electorum vocatio*: scilicet ii omnes, qui ius habent ad electionem, vocandi sunt, nisi aut propria voluntate aut iusto impedimentoo absint. Porro circa electores hae valent regulae. Iure Decretalium electores ad episcopatum non sunt nisi canonici ecclesiae cathedralis; etsi solum possessores sint, cum hoc sit possessionis emolumentum. Excluduntur autem amentes, furiosi, impuberis, item qui subdiaconi non sint, necnon excommunicati excommunicatione maiori, personaliter interdicti, suspensi ab officio vel ordine, privati iure vocis activae seu suffragii ferendi. Ii enim omnes vel naturali vel canonico impedimentoo detinentur (295. a).

bb) Generatim ut quis electoribus accenseatur, debet ad illud collegii corpus pertinere, cuius praelatus est eligendus; ii enim soli *iure ordinario* suffragium ferunt. Attamen *iure extraordinario*, etiam qui ad collegii corpus non pertinent, electores quandoque esse possunt; scilicet vel *legitima consuetudine*, vel *privilegio Summi Pontificis*, vel *communicatione iuris* facta unanimi consensu a legitimis electoribus, qui iure ordinario fruantur; vel denique *pacto* quod in ipsa lege fundationis contineatur.